

МАС-МЕДІЇ В РАМЦЯХ ВЛАДИ: ЗНОВУ ПРО ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЮ

DOI

Визначення інституту та інституціоналізації в різних науках відрізняються — зокрема, це стосується осмислення інституціоналізації мас-медій, діяльність яких суттєво залежить від влади. В Україні така залежність особливо відчувається протягом останніх декількох місяців. Стаття спрямована на вивчення існуючих визначень інститутів обох соціальних явищ. Запропоновано аналіз інституту порівняння та взаємопроникнення медій та влади як соціально-комунікаційної концепції. Поняття інституціоналізації мас-медій аналізується з огляду на змістову структурованість та особистісну свободу журналіста. Проаналізовано особливості декількох спеціалізованих аспектів інституціоналізації медій в контексті існування різних видів та форм конкуренції та співпраці між універсальними та спеціалізованими виданнями і журналістами. Проаналізовано різні підтипи журналістики та відповідних соціальних напрямів, ступінь взаємодії між професійними та комерційними вимірами журналістської сфери.

Ключові слова: автор, влада, журналіст, інституціоналізація, категорія, контент, мас-медії, професіоналізм, соціальний ефект, спеціалізація, універсальність.

I. Вступ

Якщо дослідники більшості гуманітарних наук мають звичку аналізувати певні соціально-професійні категорії крізь вивчення медіаефектів чи типології робіт, присвячених журналістиці, то дослідники самої журналістики майже ніколи не користуються такими аналітичними інструментами або приділяють їм мінімальну увагу. Проте аналіз способів відтворення фактажу чи аналітичного контенту вважаємо дуже корисним для аналізу тих перетворень, які характеризують стан сучасної журналістики.

Трансформації журналістики в Україні призвели до перетворення загальної картинки журналістики як сектора суспільної діяльності на зручний майданчик маніпулювання фактами. Медійна практика і персона журналіста являють собою велику частку рин-

ку відтворення медійного контенту у його різноманітті; при цьому факт залишається фактом: ринок медійного контенту має деякі межі. Ці межі визначаються рівнем дієвості соціальних інститутів, і функціональність мас-медій як соціального інституту може слугувати лакмусовим папірцем такої дієвості.

Дві зауваги.

Перша. Автор цієї статті усвідомлює, що інтерес до проблеми інституціоналізації мас-медій не може бути широким навіть у середовищі комунікативістів — тим більше, що на межі ХХ та ХХІ ст. цю проблему було доволі широко представлено в українському науковому дискурсі. Гадаю, що до цього дискурсу долучилась і монографія автора [4]. Однак якщо раніше про українські виміри інституціоналізації було престижно писати тому, що вони стали мірилом становлення державності і держави, то в кінці 2019 р. — на початку 2020 р. проблема інституціоналізації перетворилась на необхідність (дивимось в українській дослідниці Катерини Чорної [5]) — необхідність рятування державності.

Друга. Автор із подивом довідався про те, що деякі фрагменти згадуваної вище монографії були певним чином інтерпретовані колегами (наприклад [3]), а це створює для автора статті такий собі фон «некоректності запозичень некоректних запозичень».

І все ж. Навіть ця інтерпретація свідчить про те, що дефініції поняття інституціоналізації змішуються, тому складно визначити тематичний діапазон цього поняття, що додатково збільшує труднощі, пов'язані з належним розумінням інституціоналізації мас-медій, чим користується українська влада. Більшість непорозумінь виникає з різниць у визначеннях інституту та інституціоналізації мас-медій насамперед у полі соціально-комунікаційної оцінки цього поняття. Ось чому автор статті вирішив звернутись до деяких витоків наукового опрацювання проблеми інституціоналізації мас-медій та адаптувати цю наукову класику до сучасного стану українських соціальних комунікацій.

II. Постановка завдання і методи

Сучасний певним чином хаотичний стан розвитку українського суспільства потребує уточнення таких понять, які навряд чи можна буде розчинити закликами до відмови від традиційних інститутів — влади, права, медій. Інституціоналізація характеристик

ключових соціальних гравців проходить випробування на міцність, адже новітні і владні, і комунікаційні технології (на жаль, це особливо стосується України) тією чи іншою мірою руйнують класичний порядок життя суспільств. Актуалізується питання інститутів влади і медій — таких собі стовпів формування суспільних зобов'язань і суспільної свідомості. Точка перетину влади і журналістики в різних суспільствах може знаходитись у різних координатах тієї прямої лінії, яка визначає рух від свободи до тиранії. І у зворотному напрямку.

Тому **завданням** нашої статті є визначення тих інституціональних кордонів, в межах яких закінчується свобода мас-медій та починається свавілля влади.

Об'єктом статті є феномен інституціоналізації.

Предметом статті є мас-медії, практика яких залежить від інституціональної практики влади.

У статті застосовано два наукових методи:

застосування аналітичного методу дає можливість опанувати масив обраних самим автором наукових опрацювань означеної проблеми;

застосування історичного методу відкриває можливості ретроспективного аналізу праць науковців, які вже розробляли проблему інституціоналізації мас-медій.

III. Виклад основного матеріалу

Сама концепція інституту походить від латинського слова *institutum* — встановлення [7, р. 264] і означає стійкий комплекс формальних і неформальних правил, принципів, норм і установок, які регулюють різні сфери людської діяльності та організують їх у систему ролей і статусів, що утворює з них соціальну систему. Інститут, отже, перетворює *якесь* соціальне дійство на дійство упорядковане, орієнтоване на раціональну мету, на таке, що триває у часі.

У своєму класичному розумінні соціальний інститут підпорядковує дію конкретним правилам суспільної гри. Показово, що в цьому сенсі зміст понять соціального інституту і соціальної організації є близьким, але не тотожним. Польський вчений Павел Камінські пише, що «кожний соціальний інститут — це організація [певних дій], проте не кожна організація — інститут» [9, s. 140]).

З інституціональним підходом пов'язані такі поняття, як цінності, норми, соціальна символіка, ритуальність тощо, тобто йдеться про феномени сукупності культур суспільства, елементом якої виступає соціальний інститут. Поняття соціального інституту підкреслює будь-який соціальний аспект регуляції. Вся концепція досить популярної сьогодні соціальної дії Толкотта Парсонса побудована саме на процесах інституціоналізації. У Парсонса становлення (розвиток) соціальних інститутів відбувається за допомогою дій таких чинників.

По-перше, «актори» (наголос на першому складі), які орієнтовані різним чином у ситуації необхідності взаємодії.

По-друге, орієнтації «акторів» як віддзеркалення структури їхніх потреб, модифікованих інтеріорізованими соціальними взірцями (для прикладу, дуалістичність політики, ерзац-культура тощо).

По-третє, суспільні норми, які виникають у процесі взаємодії, пристосування, орієнтації і які поєднуються з необхідністю вибору, суспільного розвитку, розподілом та обміном суспільних ролей.

По-четверте, суспільні дії як спосіб узгодження орієнтації «акторів» — саме суспільні дії обмежуються спільними суспільними взірцями.

Отже, саме соціальні інститути є гарантом збереження соціальної структури — стійкого зв'язку соціальних відносин між «акторами» як різними соціальними суб'єктами. На нашу думку, соціальні інститути є інструментами, засобами, знаряддям діяльності соціального суб'єкта, оскільки «саме останній є реальним джерелом соціального процесу і соціальних змін» (цит. за: [9, s. 143—144]).

Інституціоналізація влади являє собою, за німецьким і британським філософом Карлом Маннгеймом, безперервність (він послуговується терміном «континуум») компромісів між протилежними інтересами, що зберігає «динамічну рівновагу системи» (про це він писав ще 1935 року! [11, p. 192—193]). У цьому сенсі різноманітні інтереси можуть не лише брати участь у формуванні влади як соціального інституту, а й оперативно впливати на сам процес прийняття рішень — передусім у сфері законотворчості та законодавства, тобто у парламентському та судовому варіантах. Це відбувається насамперед тому, що в рамках демократичного суспіль-

ства інститути влади тісно пов'язані з артикуляцією різнобічних соціальних інтересів.

Утім, останнє — бодай частково — реалізовується тоді, коли дієвою стає така система управління, за якою жоден з тих інтересів, які є в цю мить актуальними для суспільства, не буде проігнорованим. Сучасні демократії якраз і визнають за різними соціальними інтересами рівні права на артикуляцію та реалізацію цих інтересів. І саме це можна вважати гарантією для вироблення стійкості соціальних інститутів суспільства — тобто певної точки загальної згоди, проти якої не виступатиме принципово жодна з владних еліт.

Демократія, твердить Джеймс Гоберт, розуміє керування суспільством загальною, вивіреною думкою [8]. Використовуючи методи компромісів та поступок, можна досягти суттєвого рівня демократизації управління суспільством. Проте для подібної — в чомусь утопічної — картини є необхідним виконання двох умов. Перша умова: створення в суспільстві таких соціальних обставин, за яких громадяни можуть вільно і безперешкодно обирати всі гілки влади. Друга умова: інститути влади повинні відстежувати суспільну свідомість і враховувати її при прийнятті рішень.

Якщо так, то в Україні інституціоналізація влади і мас-медій не відповідає очікуванням соціуму — отже, демократія реалізується поза інституціональними процесами. Можна разом з Оленою Гриценко замислитись над тим (даруйте за довгу цитату, але вона того вартує), «що являє собою сучасна демократія, які її основи й чим вони відрізняються від античних уявлень про демократію, від змісту цього поняття в середньовічні часи або в епоху індустріального капіталізму? Ці питання набувають особливої актуальності у зв'язку з тим, що з кінцем індустріальної епохи усталені основи класичної демократії залишилися у минулому, а в суспільстві, де основним економічним ресурсом стають знання та інформація, виникають нові форми політичної організації, які дослідник В. Іноземцев вважає подібними до аристократичного устрою. Хоча тенденція створення “нової аристократії” постіндустріального суспільства (тих “глобальних багатих”, яких дослідник З. Бауман протиставляє “локальним бідним”) справді існує, очевидно, домінуючим напрямком змін у політичному устрої є все ж таки ідея громадянського суспільства, яка передбачає активізацію політичної

культури членів суспільства й зростання ролі альтернативної політичної комунікації “знизу”» [2, с. 245].

Результатом конкретних дій влади виступає державне управління — процес, який є свідомим впливом на соціальні інститути суспільства з метою організації та оптимізації їхньої діяльності. На думку української дослідниці Юлії Бех, сам процес державного управління складається з цілої низки процедур та операцій, але суспільним виразником цих процедур та операцій виступають тільки засоби масової інформації [1, с. 48—49].

Проміжний висновок 1

Визначення ключових соціально-комунікаційних особливостей інституціоналізації мас-медій характеризує ці особливості як групу виразників певних поглядів, сумарність яких з точки зору сукупності певних норм, носіями яких є інституціональні чинники, складає ціле контентне поле. Подібне осмислення феноменів інституту та інституціоналізації є сумісним з їхнім розумінням як соціально-комунікаційним явищем, хоча останнє поширюється на неформальні інститути суспільства (наприклад аудиторію), взаємодоповнюючи та розширюючи формальні інститути (влада, право тощо), а іноді і входячи у протиріччя з ними.

Бруно Латур і мас-медії

Осмислення інституціоналізації мас-медій дозволяє припустити, що інституціональні норми вимагають спеціальних процедур аналізу медій. Це збігається із соціально-комунікаційним розумінням інституціоналізації, адже соціальні структури оперують таким соціальним ефектом, який приводить до формування комунікативної практики — моделей, правил, норм чи цінностей, установки яких створюються людьми і впливають на людей та їхню діяльність і є джерелом цінностей, які або варто сприймати як суспільне надбання, або якими варто нехтувати як суспільним непотрібом.

Підхід французького вченого Бруно Латура (дивимось його есе «Коли речі дають відсіч: можливий внесок “досліджень науки” в громадські науки» [10]) до принципів вивчення суспільних наук дозволяє сформулювати досить сумний висновок: однозначної та конкретної відповіді на запитання про те, який вплив на суспільство мають суспільні науки, не існує. Суспільні науки, з одного боку, — це зафіксовані дослідниками певні етапи розвитку суспільства,

а з іншого боку, — замасковані в павутині наукових текстів відповіді на запитання про те, що трапалося із суспільством. Філософія, політологія, практична соціологія, без приблизних результатів якої сьогодні не обійтися, спостерігають поведінку не тільки різних соціальних груп, а й себе самих. Маємо на увазі феномен «наглядове спостереження» або — «спостереження за спостерігачем».

Теорія Бруно Латурі щодо дослідних наук і технологій — «STS» — базується на відмові від жорсткого поділу на конкретну соціальну структуру і від спеціалізації знань й ігноруванні диференціації точних наук з науками гуманітарними. Таким чином, гуманітарні науки не можуть конкретизувати жодного полюса суспільного життя. Теоретична основа цих наук ігнорує дуже важливий елемент еволюції досліджень у соціальних галузях, у рамках яких учасник будь-якого суспільного процесу стає опонентом. Мається на увазі науково-методологічний «колабораціонізм», у межах якого науковець-теоретик часто повинен йти на вимушений компроміс із певною практикою, до якої може відчувати наукову (не кажучи вже власну, персональну) огиду.

Отже, Бруно Латур фактично подає коротку гносеологічну схему спостереження за суспільними явищами. Принципово йдеться про те, що у науковців є бажання встановити певні межі «гуманітарного» напрямку, які можуть проявити себе в конкретних дослідницьких результатах завдяки методам, апробованим у попередній науковій практиці. Бруно Латур стверджує, що учасники суспільних процесів загалом позитивно реагують на скандальність інтересів суспільства і орієнтацію на якусь нетрадиційність з точки зору класичної науки і не враховують специфіку обставин, характерних для будь-якого поточного розвитку суспільства.

Подібні обставини Бруно Латур вважав свого роду альтернативними сценаріями модернізації, нових суспільних цілей і норм, поновлення авторитетності громадського знання. Свій аналіз учасників суспільних процесів Латур розгорнув у межах двох теоретичних концепцій:

по-перше, він вважав учасників суспільних процесів акторами мережевої теорії (теорія АНТ: Actor Network Theory);

по-друге, вважав, що будь-які суспільні процеси відбуваються виключно в режимі співіснування суспільства й особистості (теорія

AIME: An Inquiry Into Modes of Existence) — адже, за Латуром, «жоден учасник суспільних процесів не може вважатися слабким, оскільки той, хто розуміє контекст, той рухається вперед» [10, р. 120].

Проміжний висновок 2

Бруно Латур акцентує увагу на контексті та не зважає на нормування громадської самобутності, але при цьому наголошує на мізерності вибору функціонального журналістського поля: деякі зображення реалій можуть бути точними або приблизними, деякі конкретні реалії — чіткими або розмитими, деякі відповідають дійсності чи ні. Зацікавлений учасник соціально-комунікаційного процесу ніколи не зможе асимілюватися, «розчинити себе в точних наукових ідеях». Індивідуальне наукове «ні» може стати формою відмови від участі в розробці медіями будь-якої суспільної проблематики.

Артикуляція інституціоналізації мас-медій через контент

Для наукового пошуку європейця соціальні інститути стали ключовим змістом політики євроінтеграції. Доволі неоднозначні за своїми результатами вибори у владні органи та структури країн Європейського Союзу, які мали місце протягом 2013—2017 рр., а надто — Brexit — входять у певну суперечність із надіями європейської громадськості на демократичний та ліберальний розвиток суспільств, адже активні учасники соціальних процесів у межах Європейського Союзу намагаються постійно домінувати над певними елементами національних суб'єктів та перспектив їхнього впливу.

На запитання про те, наскільки взаємозалежними є інституції влади та медій, можна відповісти лише з уважним поглядом на професійний розвиток журналістів Європейського Союзу — йдеться про зміни у роботі та умовах роботи тих, хто виступає як громадська еліта та лідери думок у потоці комунікацій у межах ЄС. Професійні умови журналістської роботи (попри належність до так званих універсальних чи спеціалізованих видань) — це високий ступінь і якісне спрямування контенту, що відповідає виробничим умовам європейської журналістики. Соціально-комунікаційні аспекти інституціоналізації влади не тільки враховують журналіст-

ський продукт або діяльність окремих журналістів, а й являють собою певне професійне поле, яке має власну контентну специфіку.

Конкретизація типів носіїв медійного контенту, редакційної (колективної) та журналістської (індивідуальної) спеціалізацій необхідна для того, щоби з'ясувати та конкретизувати позиції певних медій чи журналіста; строкатість тематичної спеціалізації прикладної журналістики приводить до можливості порівняльних контентів у медіях, але тут йдеться не стільки про реалізацію методу контент-аналізу, скільки про структурований, кластерний розгляд повідомлень з того чи іншого конкретного приводу.

У зв'язку з підсумками роботи відомої Комісії Хатчінса [12] професор Іллінойського університету (США) Теодор Петерсон писав, що між соціальними інститутами та журналістикою вималювалася чітка лінія взаємозв'язку: «провокуючи подальші кроки свободи, лінія лібералізму навіть приватних міркувань має використовуватися для виправдання великих журналістських підприємств» [12, р. 34].

Американський дослідник Тімоті Кок стверджує, що засоби масової інформації досягли високого ступеня незалежності щодо офіційних інститутів (владних і правничих), і саме у цьому він вбачає елементи лібералізації ЗМІ щодо їхньої структурованої нової політичної ролі у суспільстві [6, р. 85]. Засоби масової інформації самі перетворились на соціальний інститут, адже журналісти виконують важливу інституціональну функцію: їхня діяльність сприяє розумінню аудиторією суспільних процесів.

Утім, на думку Тімоті Кока, існує й інституціональний парадокс, який полягає в тому, що у засобах масової інформації політичний вплив є результатом їхнього поділу під структуру інших соціальних інститутів: «політична роль журналістів полягає в тому, що їхній політичний вплив може виникнути, попри їхні особисті принципи прихильності до норм об'єктивності, поваги до фактажу і авторитетів» [6, р. 86—87].

До соціальних інститутів відносимо і громадянське суспільство, оскільки громадянське суспільство являє собою конгломерат із різноманітних сфер життя. Американські дослідники Трой Томас, Стефан Кісер та Вільям Касебір приділяють особливу увагу добровільній основі функціонування громадянського суспільства, що

пов'язано насамперед із фактором свободи, яку ці автори визначають як «набір інститутів і асоціацій, досить сильних, щоб запобігти тиранії, але це стосується лише тих, які вільно народжені і не бояться жодних жакхливих тортур протягом життя» [13, р. 225].

Проміжний висновок 3

Артикуляція інституціоналізації мас-медій зосереджується навколо двох дилем: «журналіст-професіонал» та «журналіст-звичайний член суспільства». Така артикуляція співвідноситься як із суспільною значущістю проблеми (з дуже різним соціальним забарвленням, з дуже різними комунікаційними характеристиками аудиторії, з дуже строкатими соціальними функціями), так і з професійністю рівня медій та журналістів. Якщо у професійному сенсі йтиметься тільки про другий аспект, який є привілеєм для висвітлення нашої проблеми, то цей аспект все одно треба прив'язати до суспільних перетворень.

Висновок

Влада може знизити суспільну вагу інституціоналізації мас-медій, інституціоналізацію мас-медій влада може навмисно принизити і применшити. Однак соціальна інституціоналізація мас-медій не зникає через примхи актуальної влади.

Із цілком природних соціальних причин інституціоналізація мас-медій обмежується:

по-перше, місцем журналіста в практичному просторі журналістики;

по-друге, внутрішньою структурою медій, в яких чи *на* які працює журналіст;

по-третє, ступенем і формами журналістської конкуренції та співпраці;

по-четверте, властивостями журналістів у професійній соціалізації;

по-п'яте, аналізом спеціалізованої (кластерної) журналістики у контексті взаємин журналіста з представниками різних соціальних просторів.

Подібна порівняльна робота між різними організаційними аспектами журналістики і відповідними соціальними просторами ґрунтується на основі вивчення чотирьох основних характеристик співвідношення журналістської та соціальної практики:

ступінь взаємозв'язку між реальним життям суспільства та медіакартинкою;

ступінь політичного контролю над діяльністю медій;

ступінь створення та ієрархізації мас-медіями соціальних проблем;

домінанта соціальних орієнтирів журналістів.

Якби актуальна українська влада враховувала ключові чинники інституціоналізації мас-медій та характеристики співвідношення журналістської та соціальної практики, вона робила б менше помилок у своїй роботі із медіями, інституціоналізацію яких знизити неможливо.

Наукові перспективи дослідження окресленої у статті проблеми пов'язуємо із визначенням інституціоналізації соціально-комунікаційних характеристик кластерних інституцій — юридичних, економічних соціологічних тощо. Соціально-комунікаційне осмислення поняття інституту в тому сенсі, яким він реально оперує, дозволить систематизувати знання про інституціоналізацію багатьох суспільних феноменів, які обслуговують мас-медії.

1. *Бех Ю. В.* Філософський модус загальної теорії управління: монографія / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 478 с.
2. *Гриценко О.* Нові форми демократії, політична комунікація й громадянське суспільство // Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. 2019. Вип. 46. С. 244—251.
3. *Пастушенко О. В.* Філософські аспекти понять інституціоналізації влади та права: постановка проблеми // Гілея: наук. вісник. 2018. Вип. 132. С. 268—272.
4. *Фінклер Ю.* Мас-медіа та влада: технологія взаємин: монографія / Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. Львів: Аз-Арт, 2003. 212 с.
5. *Чорна К. П.* Ліберальна ідея в державно-управлінській діяльності: виклики для України // Публічне управління та митне адміністрування. 2019. № 2(21). С. 20—25.
6. *Cock T. E.* Governing with the News // The News Media as a Political Institution. Chicago: University of Chicago Press, 1998. 473 p.
7. *Furubotn E. G., Richter R.* Institutions and Economic Theory: The Contribution of the New Institutional Economics. Michigan: The University of Michigan Press, 1997.

8. *Gobert J. J.* Justice, Democracy and the Jury. Dartmouth Publishing Co Ltd, 2019. 300 p.
9. *Kaminski M.* Instytucje i organizacje. Warszawa, 1991.
10. *Latour B.* When things strike back: a possible contribution of 'science studies' to the social sciences // *British Journal of sociology*. 2000. Vol. 51. N 1 (January/March). P. 107—123.
11. *Mannheim K.* Mensch und Gesellschaft im Zeitalter des Umbaus. Leiden. Sijthoff, 1935. 207 p.
12. *The Commission on Freedom of the Press.* A Free and Responsible Press: A General Report on Mass Communication, Newspapers, Radio, Motion Pictures, Magazines and Books. Chicago: The University of Chicago Press, 1947. 138 p.
13. *Thomas T., Casebeer B., Kiser S.* Warlords rising: Confronting violent non-state actors. Lanham, 2005. 264 p.

References

1. Beh, Yu. V. (2013). *Filosofs'kyj modus zagal'noyi teoriiy upravlinnya: monografiya* [The Philosophical Modus of General Management Theory: A Monograph], Kiev, Vy'd-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 478 s. (in Ukr.).
2. Gricenko, O. (2019). Novi formy demokratiji, politychna komunikaciya I gromadjans'ke suspil'stvo [New forms of Democracy, Political Communication and Civil Society], *Visnyk L'vivs'kogo Universytetu. Serija Zhurnalistyka*, vyp. 46, s. 244—251. (in Ukr.).
3. Pastushenko, O. V. (2018). Filosofs'ki aspekty ponyat' instytucionalizaciji vlady ta prava: postanovka problemy [Philosophical Aspects of Concepts of Institutionalization of Power and Law: Statement of the Problem], *Gilea: The Bulletin of Science*, vyp. 132, s. 268—272. (in Ukr.).
4. Finkler, Y. (2003). *Mas-media ta vlada: tehnologija vzajemyn* [Mass Media and Power: Relationship Technology]: monographia, Instytut zhurnalistyky KNU im. T. Shevchenka, Lviv, Az-Art, 212 s. (in Ukr.).
5. Chorna, K. (2019). Liberal'na ideja v derzhavno-upravlins'kiji dijajl'nosti: vyklyky dlya Ukrainy [The Liberal Idea in Public Administration: Challenges for Ukraine], *Publichne upravlinnya ta mytne administrunannia*, no. 2(21), s. 20—25. (in Ukr.).
6. Cock, T. E. (1998). Governing with the News, *The News Media as a Political Institution*, Chicago, University of Chicago Press, 473 p. (in Eng.).
7. Furubotn, E. G. & Richter, R. (1997). *Institutions and Economic Theory: The Contribution of the New Institutional Economics*, Michigan, The University of Michigan Press. (in Eng.).

8. Gobert, J. J. (2019). *Justice, Democracy and the Jury*, Dartmouth Publishing Co Ltd, 300 p. (in Eng.).
9. Kaminski, M. (1991). *Instytucje i organizacje*, Warszawa, 1991. (in Pol.).
10. Latour, B. (2000). When things strike back: a possible contribution of 'science studies^a to the social sciences, *British Journal of sociology*, vol. 51, no.1 (January/March), p. 107—123. (in Eng.).
11. Mannheim, K. (1935). *Mensch und Gesellschaft im Zeitalter des Umbaus*, Leiden, Sijthoff, 207 p. (in Eng.).
12. The Commission on Freedom of the Press (1947). *A Free and Responsible Press: A General Report on Mass Communication, Newspapers, Radio, Motion Pictures, Magazines and Books*, Chicago, The University of Chicago Press, 138 p. (in Eng.).
13. Thomas, T., Casebeer, B. & Kiser, S. (2005). *Warlords rising: Confronting violent non-state actors*, Lanham, 264 p. (in Eng.).

Yuri Finkler

MASS MEDIA IN THE POWER FRAMEWORK: INSTITUTIONALIZATION REVISITED

The definitions of the institute and the institutionalization in the different fields of science (scholarship) vary. Specifically this refers to the understanding of the institutionalization of the mass media, whose activities are greatly dependent on the authorities. In Ukraine, such dependence has been particularly salient during the last time. The article aims at studying the existing definitions of the institutions of both social phenomena. An analysis of the institute of comparison and interpenetration of media and power as a social communication concept has been offered. A concept of institutionalization of the mass media is analyzed in terms of content structure and personal freedom of journalist. Specificity of several specialized aspects of media institutionalization in the context of the existence of different types and forms of competition and cooperation between universal and specialized publications and journalists are analyzed. Different subtypes of journalism and relevant social trends, as well as a degree of interaction between professional and commercial dimensions of journalistic sphere are analyzed. It is emphasized that debates on mass media institutionalization focus on two dilemmas: the «journalist-professional» and «the journalist-ordinary member of society». Such discussion relates to the social

significance of the problem and to professionalism of the media and journalists. The authorities can reduce social importance of institutionalization of the mass media, as well as they can downplay it purportedly. But social institutionalization of the mass media does not disappear because of the whims of the current authorities. We argue if the current Ukrainian authorities took into account the main factors of the institutionalization of the media and the correlation between journalistic and social practices, it would make fewer mistakes in its work with the media (which cannot be destroyed by institutionalization). The follow-up studies on the research problem outlined in the article are to study definitions of institutionalization of social and communication characteristics of cluster institutions: legal, economic sociological and so on. Socio-communicative understanding of the concept of the institution in its *modus operandi* will enable systematizing knowledge about institutionalization of many social phenomena that serve the mass media.

Keywords: author, power, journalist, category, institutionalization, content, mass media, professionalism, social effect, specialization, universality.